

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคเลปโตสไปโรซิส เป็นโรคติดเชื้อที่มีความรุนแรงมาก เมื่อป่วยเป็นโรคเลปโตสไปโรซิส มีโอกาสเสียชีวิตได้ โรคเลปโตสไปโรซิสเป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ โดยไม่สัมผัสโดยตรงกับปัสสาวะหรือเลือดของสัตว์ที่ติดเชื้อ ดิน น้ำที่ปนเปื้อนเชื้อ และเมื่อมีบาดแผลตามร่างกาย ควรหลีกเลี่ยงการลุยน้ำโคลน และควรสวมถุงมือยาง สวมรองเท้าบู๊ต เมื่อจำเป็นต้องลุยน้ำโคลน และควรรับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ ๆ ซึ่งวิธีการป้องกันสามารถดำเนินการได้โดยลดการปนเปื้อนเชื้อในสิ่งแวดล้อม ควบคุมและกำจัดสัตว์รังโรค เช่น หนู สัตว์เลี้ยงภายในบ้าน แก้ไขการปนเปื้อนเชื้อในสิ่งแวดล้อม และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมส่วนบุคคล เพื่อป้องกันการเกิดโรคเลปโตสไปโรซิส

การป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส เป็นป้องกันการสัมผัสระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคกับบุคคล ส่วนมากเกิดจากการประพฤติดั้งเดิมของบุคคลเพื่อป้องกันการเกิดโรค รวมถึงการได้รับข้อมูลข่าวสารรวมทั้งการให้สุศึกษาและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิสที่ถูกต้อง และที่สำคัญคือประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารต้องนำไปปฏิบัติให้เป็นกิจวัตรประจำวัน

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม พบว่าพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อจากสัตว์ประกอบด้วยหลายปัจจัย แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตน เพื่อป้องกันการเกิดโรค ดังการศึกษาของ ชูชาติ เจริญสอน (2549) ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมในการป้องกันโรคไข้หวัดนก ในเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีกตำบลบ้านจำ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ชวนพิศ คุรุภากรณ์ (2552) ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพและการป้องกันไข้หวัดในสัตว์ปีก ของกลุ่มผู้ชำแหละสัตว์ปีก ในเขตเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง และ ยุทธนา มุ่งสมัคร (2548) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส ของเกษตรกรในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ

ความเชื่อด้านสุขภาพ (Health-belief Model) ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้โอกาสเสี่ยง ที่จะทำให้ป่วยเป็นโรค การรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันและรักษาโรค รวมทั้งการรับรู้อุปสรรค ในการป้องกันโรค เป็นความรู้สึนึกคิดหรือความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเจ็บป่วยและการดูแลรักษา เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่มี

ความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมสุขภาพ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวียง สุวรรณ, 2536; Phipp, Long & wood, 1983) ถ้าประชาชนที่รับสัมผัสกับแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและพาหะนำโรค ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส จะทำให้ประชาชนมีความตระหนัก ในการป้องกันและควบคุมโรคเลปโตสไปโรซิส ที่ถูกต้อง เช่น การสวมรองเท้าบูต การทำความสะอาดร่างกาย หลังจากลุยน้ำโคลน ซึ่งเป็นพฤติกรรมปฏิบัติตนที่สามารถป้องกันไม่ให้ตนเองเจ็บป่วยด้วยโรคนี้ได้

โรคเลปโตสไปโรซิส เป็นปัญหาทางสาธารณสุข ที่สำคัญของอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ ในปี 2552 อำเภอดอนจาน พบผู้ป่วย จำนวน 11 ราย อัตราป่วย 43.43 ต่อแสนประชากร (งานระบาดวิทยาสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์, 2552) มากกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้

ดังนั้น ผู้ศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิสของประชาชน อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของบุคคลเพื่อป้องกันโรคในพื้นที่ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

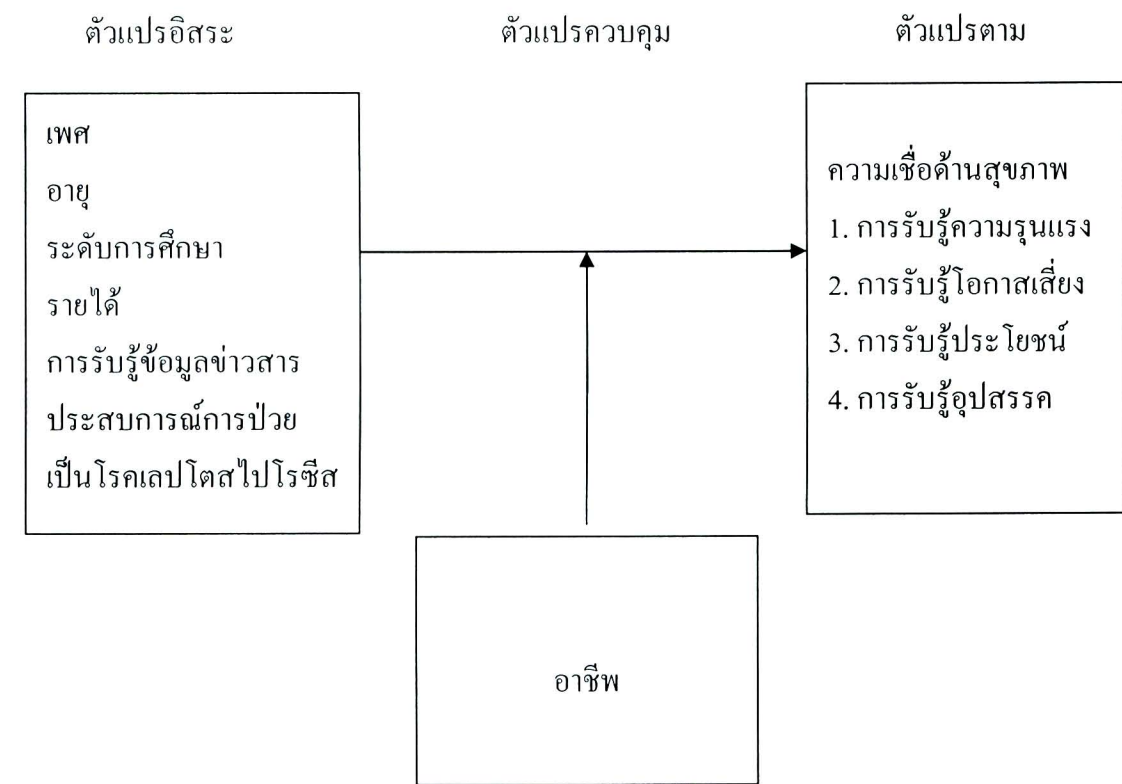
1. เพื่อศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพ เกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิสของประชาชนอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส ของประชาชนอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระต่อไปนี้
 - 2.1 เพศ
 - 2.2 อายุ
 - 2.3 ระดับการศึกษา
 - 2.4 รายได้
 - 2.5 การได้รับข้อมูลข่าวสาร
 - 2.6 ประสบการณ์การป่วยด้วยโรคเลปโตสไปโรซิส

สมมุติฐานของการศึกษา

1. ประชาชนหญิง มีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส ดีกว่า ประชาชนชาย

- 2. ประชาชนที่มี อายุมาก มีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส ดีกว่า ประชาชนที่มีอายุน้อย
- 3. ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาสูง มีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส ดีกว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ
- 4. ประชาชนที่มี รายได้มาก มีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส ดีกว่า ประชาชนที่มีรายได้น้อย
- 5. ประชาชนที่ได้รับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส ดีกว่าประชาชนที่ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร
- 6. ประชาชนที่มี ประสบการณ์การป่วยเป็นโรคเลปโตสไปโรซิส มีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส ดีกว่า ประชาชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์ การป่วยเป็นโรคเลปโตสไปโรซิส

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ผลการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิสของประชาชน อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์
2. นำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส โดยเฉพาะความเชื่อด้านสุขภาพ เกี่ยวกับการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเกิดโรคเลปโตสไปโรซิส การรับรู้ความรุนแรงของโรคเลปโตสไปโรซิส การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคเลปโตสไปโรซิส ในจังหวัดกาฬสินธุ์ต่อไป
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ค้นคว้าหาแนวทางในการป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้ความรุนแรง ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง ด้านการรับรู้ประโยชน์ ด้านการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรคเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส ของประชาชนอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนา ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง โดยผู้ศึกษาและทีมงานนำไปสัมภาษณ์เอง
2. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส
 - 2.2 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ประสพการณ์การป่วยเป็นโรคเลปโตสไปโรซิส
 - 2.3 ตัวแปรควบคุม ได้แก่ อาชีพ

ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส ของประชาชนอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคเลปโตสไปโรซิส ซึ่งไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิดโรคเลปโตสไปโรซิส ว่าปฏิบัติตัวถูกต้องหรือไม่

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเชื่อด้านสุขภาพ หมายถึง การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเกิดโรค การรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันโรค และการรับรู้อุปสรรค ในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรค เกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส

การรับรู้ความรุนแรง หมายถึง การรู้ ได้ยินคำบอกเล่า เคยได้อ่าน เคยได้เห็นลักษณะของโรคเลปโตสไปโรซิส จนทำให้มีความเข้าใจว่าโรคเลปโตสไปโรซิสมีความรุนแรงถึงเสียชีวิตได้

การรับรู้โอกาสเสี่ยง หมายถึง การรู้ ได้ยินคำบอกเล่า เคยได้อ่าน เคยได้เห็นข้อมูลเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส จนทำให้มีความเข้าใจว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคเลปโตสไปโรซิส เช่น ประชาชนที่มีบาดแผลลุยน้ำย่านโคลน โดยไม่มีการป้องกัน การเดินเท้าเปล่า ไม่ทำความสะอาดร่างกายทันที ที่เสร็จภารกิจจากการทำไร่ ทำนา

การรับรู้ประโยชน์ หมายถึง การรู้ ได้ยินคำบอกเล่า เคยได้อ่าน เคยได้เห็นข้อมูลเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิส จนทำให้มีความเข้าใจว่า การปฏิบัติตัวตามคำแนะนำที่ถูกต้อง ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดโรคเลปโตสไปโรซิส โดยเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ก่อให้เกิดผลดี มากกว่าผลเสีย

การรับรู้อุปสรรค หมายถึง การรู้ ได้ยินคำบอกเล่า เคยได้อ่าน เกี่ยวกับอุปสรรคของการปฏิบัติตัว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคเลปโตสไปโรซิส

ประชาชน หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัว อายุตั้งแต่ 20 - 60 ปี ซึ่งเป็นตัวแทนของครอบครัว และประกอบอาชีพทำนา

รายได้ หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของเกษตรกร แต่ละครอบครัว คิดหน่วยเป็นบาท

โรคเลปโตสไปโรซิส หมายถึง กลุ่มอาการของโรคจากเชื้อแบคทีเรีย โรคเลปโตสไปโรซิสติดต่อมาจากสัตว์หลายชนิดสู่คน โดยเชื้อโรคถูกปล่อยออกมาจากปัสสาวะสัตว์ที่ติดเชื้อ สามารถเข้าสู่ร่างกายทางผิวหนังตามรอยแผล รอยขีดข่วน ไข่เข้าทางผิวหนังปกติที่เปียกชุ่ม เนื่องจาก แขน้ำอยู่นานหรือ ติดต่อจากการสัมผัสปัสสาวะสัตว์หรือเนื้อสัตว์ที่ปนเปื้อนเชื้อมีอาหารหลากหลายขึ้นกับชนิดของเชื้อและปริมาณเชื้อที่ได้รับ ที่พบบ่อย ได้แก่ ไข่เยียบพลัน ปวดศีรษะรุนแรง นาวาสัน ตาแดง ปวดกล้ามเนื้ออย่างรุนแรง